

T.D.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ

Grup Başkanlığı

Sayı : 24156
Tarih : 09.03.2023

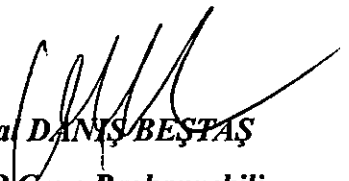
Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 09/03/2023 11:02
Sayı: E-120.10-1182353

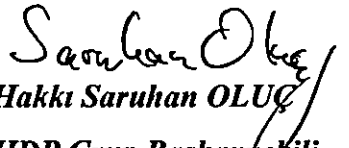

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli 10 ilde gerçekleşen 7.7 ve 7.6 şiddetindeki depremler sonucu son açıklanan verilere göre, 46 bin 104 yurttaşımız yaşamını yitirmiş, 100 binden fazla yurttaşımız ise yaralanmıştır. Söz konusu depremin böylesine büyük bir felakete dönüşmesinin en önemli nedenlerinden biri de, yapı üretiminin ve yapı güvenliğinin etkin denetim süreçlerinden geçmemesi, imar planlarına, mimarlık ve mühendislik projelerine aykırı yapılaşma ve inşaat uygulamalarındaki hatalardır. Denetim süreçlerinden yoksun bu yapılar heyelan, sel, çığ gibi afetler karşısında ayakta duramadığı gibi, bu depremlerde de birer enkaza dönüşerek yaşanan bunca can kaybının temel sebebi olmuştur.

Hayati önemde olan yapı üretiminin ve yapı güvenliğinin denetim dışı kalmasının temel nedenlerinden biri de kamu yararına, afet güvenli yapı üretim ve denetim sisteminin önemli bir parçası olan TMMOB'un ve bağlı odaların, İmar Kanunu'nda yapılan değişikliklerle vize ve rapor onay yetkilerinin kaldırılması, yayınlanan KHK ve genelgelerle denetim sisteminin dışına itilerek etkisizleştirilmesidir. Yaşanan depremin bir kez daha gösterdiği gibi, afet güvenli bir yapı üretim ve denetim sisteminin öneminin ivedilikle gündeme alınması, TMMOB'un yetkilerinin alınmasının yarattığı olumsuz etkilerin araştırılması ve gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98. ve İçtüzüğü'nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince Meclis araştırması açılmasını arz ve talep ederiz.

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
HDP Grup Başkanvekili
Siirt Milletvekili

Hakkı Saruhan OLUÇ
HDP Grup Başkanvekili
İstanbul Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye, dünyanın önemli deprem kuşakları üzerinde yer alan bir deprem ülkesidir. Dünyada meydana gelen depremlerin yaklaşık yüzde 80'inin yaşandığı on ülkeden biri olan ülkemizde, son depremin de gösterdiği gibi nüfusun büyük bir bölümü deprem tehlikesi altındadır. Neredeyse her yıl irili ufaklı depremler yaşanmakta ve düşük şiddetli depremlerde bile ciddi kayıp ve yıkımlar meydana gelmektedir. Bir doğa olayı olan depremlerin böylesine büyük afetlere dönüşmesinin temel nedeni, elbette depremle yaşama kültürünün, yani depreme karşı etkin önlemlerin ve hazırlıkların yer aldığı kapsamlı bir deprem politikasının olmamasıdır.

Dünya üzerinde meydana gelmiş en yüksek depremleri yaşayan Şili ve Japonya gibi ülkelerde uygulanan etkin deprem politikaları ve önlemleri sayesinde, 8 yüksekliğindeki depremlere kadar hiç can kaybı ve yıkım yaşanmazken, 8 üzeri depremler az sayıda kayıpla karşılanabilmektedir. Bu örnekler bize depremlerin önlenemeyeceğini, fakat depremlere hazırlıklı olmanın ölüm ve yıkımları kesinlikle önleyebileceğini göstermektedir. 'Deprem değil bina öldürür' gerçeği, depreme hazırlıklı olmanın en önemli ayaklarından birinin sağlam zeminler üzerine inşa edilen yönetmeliklere uygun güvenli yapılar olduğunu açıkça göstermektedir.

Etkin denetim mekanizmalarından geçmeyen, kâr ve rant odaklı, zemini uygun olmayan, sağlıksız, denetimsiz ve kaçak yapılar depremlerde yaşadığımız kayıp ve yıkımların başlıca sebebi olmaya devam etmektedir. Buna rağmen yıllardır etkin bir yapı denetim sistemi oluşturulmamış, aksine az sayıdaki denetim mekanizmaları da devre dışı bırakılarak yapı üretimi ve güvenliği neredeyse tümüyle bilimsel denetim dışı bırakılmıştır.

660 bini aşkın mühendis, mimar ve şehir plancısıyla yapı denetimi ve güvenliği konusunda en önemli kurumlardan biri olan TMMOB, vize ve rapor onay yetkileri kaldırılarak denetim sisteminin dışına itilmiştir. Bu durum da önceki depremlerde olduğu gibi yaşadığımız son depremlerde de buca insanının yıkılan binalardan dolayı enkaz altında kalarak yaşamını yitirmesinin başlıca nedenlerinden biridir. Çünkü söz konusu yapılar, TMMOB öncülüğünde deprem ve diğer afetler gözetilerek kamu yararına, jeofizik ve inşaat mühendisliğinin bilimsel ve teknik esasları dikkate alınarak etkin bir denetimden geçmeden inşa edilmiş yapılardır.

2013 yılında 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8. Maddesinde yapılan değişiklikle, TMMOB ve bağlı odaların yapılara ilişkin vize ve rapor onay yetkilerinin kaldırılmasıyla, Türkiye'nin bir deprem ve afet ülkesi olduğu göz ardı edilmiştir. Böylelikle kentsel dönüşüm başta olmak üzere, yapılaşma aşamalarında ranta alan açılmıştır. Çünkü TMMOB, belediyelerle imzaladığı protokoller aracılığıyla bilime ve tekniğe uygun olmayan, kamu yararı taşımayan proje ve yapılaşmalara izin vermemiş ve gerek yayınladığı raporlar gerekse açtığı davalarla tehlike arz eden her türden güvenliksiz projeye engel olmaya çalışmıştır.

Bu tutum kentsel rant alanlarında rahatsızlık yaratmış ve iktidar eliyle yetkileri alınarak devre dışı bırakılmıştır. Geline süreçte TMMOB ve bağlı odaların kendi uzmanlık alanlarına ilişkin herhangi bir projeye denetim yapma yetkisi bulunmamaktadır.

Yaşadığımız son depremler, yapı güvenliğinin ve bunun temel koşulunun bütünlüklü bir denetim sistemi olduğunu bir kez daha açığa çıkarmıştır. Gerek deprem bölgesi 10 ilimiz gerekse İstanbul başta olmak üzere ciddi deprem riski barındıran tüm illerde imar ve kentsel dönüşüm programlarının her aşamada etkin denetlenmesi ve afet güvenli yapıların temel alınması gerektiği açıktır.

Yapı üretim ve denetim süreçleri rantın değil bilimin ve mühendisliğin yol göstericiliğinde yürütülmelidir. Bunun öncelikli ayağı da kamu yararı gözeterek bilimsel esaslarla çalışan TMMOB başta olmak üzere ilgili kurumların yetkilendirilmesi, yetkilerinin iade edilmesidir.

Afet güvenli bir yapı üretimi için, etkin ve tüm süreçleri içerecek bütünlüklü bir yapı denetim sisteminin ivedilikle gündeme alınması gereklidir. Bu alandaki en önemli kurumlardan biri olan TMMOB'un yetkilerinin alınmasının yarattığı olumsuz etkilerin araştırılması ve gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılması elzemdir.